

STORTINGET

Innst. 149 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:20 S (2017–2018)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård og Karin Andersen om rettferdig og fattigdomsbekjempende barnetrygd

Til Stortinget

Sammendrag

I representantforslaget pekes det på at andelen og antallet barn i fattige familier øker i Norge. Siste tilgjengelige tall viser at 98 175 barn lever i familier tilhørende gruppen med vedvarende lavinntekt. Dette utgjør 10 prosent. av alle barn i Norge.

Økningen i antall fattige barn sammenfaller med en utvikling med større økonomiske forskjeller i samfunnet.

Barnetrygden er den kontantytelsen som har størst utjevne effekt. Når barnetrygden ikke har blitt justert i takt med lønns- og prisveksten ellers i samfunnet de siste tjue årene, får dette konsekvenser for antallet barn som vokser opp i en familie med lavinntekt.

I representantforslaget fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for barnetrygden, hvor målet er å øke satsene til 1996-nivå, og at de innrettes slik at flest mulig barn ikke lenger tilhører lavinntektsgruppen, herunder en særlig økning for aleneforsørgere og barnefamilier med tre eller flere barn.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer for Stortinget som sørger for at barne-

trygden holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.»

Komiteens behandling

Komiteen avholdt åpen høring om representantforslaget den 18. januar 2018.

Komiteen har oversendt representantforslaget til Barne- og likestillingsdepartementet for vurdering. Svar fra departementet v/daværende statsråd Solveig Horne, datert 13. november 2017, er vedlagt innstillingen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, Tage Pettersen og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til forslaget og ønsker å gi honnør for at det tar opp en viktig problemstilling. Det er for mange barn som vokser opp i fattigdom i Norge, og det vil alltid være et mål å redusere både andelen og antallet barn som opplever en barndom i fattigdom.

Komiteen merker seg at ordningen med barnetrygd har en lang historie i Norge. De første forslagene om å innføre en slik trygd kom allerede før andre verdenskrig, men det var etter krigen at brede ordninger

ble innført. Ordningen, slik vi kjenner den i dag, er fra 2000.

Komiteen merker seg at størrelsen på utbetalningene pr. barn har vært holdt på det samme nominelle beløp siden 2. halvdel av 1996. Dermed har kjøpekraften sunket med pris- og kostnadsveksten i samfunnet. Komiteen merker seg også at ingen regjering har foreslått økt barnetrygd i denne perioden, til tross for skiftende politiske flertall. De aller fleste partier som i dag er representert på Stortinget, har sittet i én eller flere av disse regjeringer.

Komiteen viser til at de fleste som var på høring om saken, ga klart uttrykk for at de mener barnetrygden bør videreføres som en universell ordning. Et flertall av høringsinstansene ga uttrykk for at de ønsket en prisjustering av barnetrygden, og flere ga uttrykk for støtte til en lovendring som sørger for at barnetrygden holdes utenfor ved beregning av økonomisk sosialhjelp.

Komiteen viser til at Statistisk sentralbyrå (SSB) i sin rapport «Barnefamiliens inntekter, formue og gjeld 2004–2014» poengterer at barnefamilier med lavest inntekter har hatt en nokså svak inntektsutvikling fra 2004 til 2014. SSB viser videre til at dette i stor grad skyldes at antall innvandrere som står utenfor arbeidsmarkedet, har økt fra 38 prosent av denne gruppen i 2004 til 51 prosent i 2014. I tillegg skyldes hele økningen i personer med vedvarende lavinntekt at det har vært en stor økning i antall innvandrere i gruppen, fra 106 000 personer i 2004 til 260 000 personer i 2014. Det er altså 154 000 flere innvandrere med lavinntekt. I gruppen uten innvandrerbakgrunn gikk antall personer med lavinntekt ned fra 313 000 i 2008 til 280 000 i 2014. Komiteen viser til at andelen med innvandrerbakgrunn blant barnefamilier som lever i lavinntektshusholdninger, har økt fra 39 prosent i 2006 til 53 prosent i 2015. I befolkningen uten innvandrerbakgrunn tilhørte bare 5 prosent av befolkningen denne gruppen, mens blant innvandrere fra land som Syria og Somalia tilhørte henholdsvis 66 og 79 prosent lavinntektsgruppen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at målet er å forebygge at fattigdom går i arv, og å bedre barns livskvalitet her og nå. Det ble lagt frem en strategi mot barnefattigdom i 2015. Den består av 64 ulike tiltak som skal bidra til at alle barn får lik mulighet til deltakelse og utvikling.

Flertallet viser videre til at regjeringen har, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, satset på målrettede tiltak mot barnefattigdom. Det er innført rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt og en nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehagen for alle barn i familier med lav inntekt, fra barna er tre år. Ungdommer i lavinntektsfamilier får mer i skolesti-

pend, og det er satt i gang et prøveprosjekt med gratis SFO.

Flertallet viser til at nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom ble opprettet i 2014 og er økt til over 224 mill. kroner for 2018. Ordningen bidrar til at barn fra sosialt og økonomisk vanskeligstilte familier kan delta i ferie- og fritidsaktiviteter. Røde Kors, Blå Kors, Redd Barna og Kirkens Bymisjon er noen av tilskuddsmottakerne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til at det er viktig for legitimiteten til stønadssystemet og velferdsordningene generelt at vi har universelle stønader som treffer alle, uavhengig av inntekt. Disse medlemmer bekymrer seg over økningen i antall fattige barn, og mener det er behov for en fornyet innsats mot barnefattigdom.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at barnetrygden er viktigst nettopp for dem som har minst, og har derfor lenge vært en forkjemper for at barnetrygden bør økes. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti vil bevare barnetrygden som en universell ordning, blant annet for å bevare dens legitimitet. Dette medlem vil også vise til Kristelig Folkepartis alternative budsjett for 2018, hvor det ble foreslått å prisjustere barnetrygden med en kostnadsramme på 300 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, påpeker at barnetrygden bare er ett av flere virkemidler mot barnefattigdom. Flertallet viser til at det trengs forsterket innsats via to spor: Det første er direkte, treffsikre ordninger for barn som opplever utenforskap grunnet foreldrenes lavinntekt, slik som storbymidlene, ferietilbud til barn i kommunene, gratis kjernetid i barnehagen osv. Det andre avgjørende, og viktigste, sporet for å bekjempe barnefattigdom er arbeidslinjen. Det at begge foreldre får muligheten til, og stimuleres til, å komme seg ut i arbeid, tjene penger og forsørge familien, er det beste tiltaket mot barnefattigdom. Likeså er det avgjørende at enslige forsørgere får støtte og mulighet til å kvalifisere seg for arbeid og selvforsørgelse. Flertallet mener det er behov for å se bredt på innretningen av stønadene og velferdsordningene som treffer barnefamiliene, med tanke på at mange av ordningene er fra en tid da utfordringene og familiemønstrene var annerledes. Det er avgjørende at velferdsordningene treffer godt dem de er ment for.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet

og Venstre, peker på at barnefamilieutvalget ble satt ned av nettopp den årsak, og vil avvente behandling av enkeltordninger til man får en helhetlig gjennomgang av utvalgets utredning, NOU 2017:6 Offentlig støtte til barnefamilie. Dermed vil støtten til barnefamilie behandles samlet, og ikke stykkevis og delt.

Et tredje flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til regjeringens strategi mot barnefattigdom, «Barn som lever i fattigdom». I strategien ligger 64 ulike tiltak som bidrar til at alle barn får lik mulighet til deltakelse og utvikling. Det har de siste årene blitt satset bredt på tiltak mot barnefattigdom.

Det er satset på målrettede tiltak mot barnefattigdom. Det er innført rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt og en nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehagen for alle barn i familier med lav inntekt, fra barna er tre år. Ungdommer i lavinntektsfamilier får mer i skolestipend, tilskuddsordningen mot barnefattigdom er økt til et historisk høyt nivå, og det er satt i gang et prøveprosjekt med gratis SFO.

Dette flertallet viser til at målet er å forebygge at fattigdom går i arv, og å bedre barns livskvalitet her og nå. At foreldrene har en jobb, er den viktigste faktoren for å unngå at barn vokser opp i fattigdom. Fremover blir det derfor viktig med et trygt og fleksibelt arbeidsmarked og at det skapes nye jobber i hele landet med god utbygging av infrastruktur og gode rammevilkår.

Dette flertallet viser også til at Bufdir har utviklet et nettverktøy som skal hjelpe kommunene i arbeidet mot barnefattigdom. Kommunene kan nå tallfeste hvor mange som har levekårsutfordringer relatert til fattigdom. Målet er at flere kommuner setter i gang tiltak som treffer barn og familier som trenger det.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener barnetrygden er en god velferdsordning som ikke har vært prisjustert på mange år. Dette medlem støtter forslagsstillerne i at man bør iverksette en opptrappingsplan for barnetrygden, slik at den stiger i takt med den generelle prisutviklingen. Dette medlem er imidlertid av den oppfatning at i arbeidet med prisjustering bør en se framover, og ikke tilbake til 1996-nivået.

Dette medlem vil for øvrig vise til Senterpartiets alternative budsjett for 2018, der det ble foreslått å øke bevilgningen til barnetrygd med 117 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er sterkt bekymret over at det i 2016 var 101 300 barn i Norge som vokste opp i familier som hadde hatt lavinntekt i mer enn tre år. Det var 10,3 prosent av barna i Norge, en økning fra 10 prosent i 2015. Barn som vokser opp i fattigdom, har større risiko enn

andre for å falle utenfor. Mange barn har ikke mulighet til å delta på de samme tingene som sine klassekamerater. De har større sannsynlighet for å bo trangt, for å slite på skolen og for ikke ha råd til å være med på fritidsaktiviteter. Dette er ikke bare et problem for den enkelte, men for hele samfunnet. Barns muligheter senere i livet er sterkt avhengig av foreldrenes inntekt, også i Norge. Barn av foreldre som mottar trygd, har større sannsynlighet for selv å motta trygd som voksne. Fattigdom går dermed i arv. Tilknytning til arbeidslivet er avgjørende for å redusere fattigdom. Derfor er det viktig at velferdsordningene utformes slik at det ikke straffer seg å jobbe, at barnetrygden er en universell ordning som kommer alle til gode, uavhengig av inntekt. Samtidig bør de med de høyeste inntektene og formuene betale noe mer skatt, slik at omfordelingen styrkes. Disse medlemmer har merket seg Unicef og Røde Kors sin knallharde kritikk av regjeringens rapport, som oppsummerer tre år med arbeid mot barnefattigdom i Norge. Disse medlemmer støtter denne kritikken og vil påpeke at regjeringens tiltak så langt ikke har hatt effekt. Tvert imot har tallet på barn som lever i fattigdom, økt. Å omgjøre gratis kjernetid i barnehagen til en behovsprøvd ordning er et eksempel på feilslått politikk. En rapport som Statistisk sentralbyrå har utført på vegne av Kunnskapsdepartementet, viser at 60 prosent av lavinntektsfamilie med barn i barnehage ikke kjenner til ordningen med gratis kjernetid. For mange er også redusert foreldrebetaling ukjent. Disse medlemmer vil vise til at Statistisk sentralbyrå har beregnet at om barnetrygden hadde blitt økt i takt med prisstigningen de siste 20 årene, ville nesten 20 000 færre barn bodd i en fattig husholdning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener derfor at å øke barnetrygden er et svært treffsikkert tiltak for å redusere barnefattigdommen, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for barnetrygden, hvor målet er å øke satsene til 1996-nivå, og at de innrettes slik at flest mulig barn ikke lenger tilhører lavinnteksgruppen, herunder en særlig økning for aleneforsørgere og barnefamilier med tre eller flere barn.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt barnetrygden bør holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp, og fremme sak for Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrapningsplan for barnetrygden, hvor målet er å øke satsene til 1996-nivå, og at de innrettes slik at flest mulig barn ikke lenger tilhører lavinntektsgruppen, herunder en særlig økning for aleneforsørgere og barnefamilier med tre eller flere barn.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt barnetrygden bør holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp, og fremme sak for Stortinget på egnet måte.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 27. februar 2018

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Morten Wold

ordfører

**DET KONGELIGE BARNE-
OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

17/4643-

13. november 2017

**Dokument nr. 8:20S (2017-2018) - Representantforslag om rettferdig og
fattigdoms-bekjempende barnetrygd**

Det vises til brev av 2. november, hvor Familie- og kulturkomiteen ber om departementets vurdering av dokument 8-forslag nr. 20 S.

Forslaget lyder slik:

- 1. Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan for barnetrygden, hvor målet er å øke satsene til 1996-nivå, og at de innrettes slik at flest mulig barn ikke lenger tilhører lavinntektsgruppen, herunder en særlig økning for aleneforsørgere og barnefamilier med tre eller flere barn.*
- 2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer for Stortinget som sørger for at barnetrygden holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.*

Regjeringen oppnevnte barnefamilieutvalget den 19. juni 2015. Utvalget leverte utredningen sin 6. mars i år: *NOU 2017: 6 Offentlig støtte til barnefamiliene*. Utvalget har gjort en samlet gjennomgang av støtten til barnefamiliene, blant annet har utvalget gått gjennom dagens barnetrygdordning. Utvalget har delt seg i et flertall og et mindretall, hvor flertallet foreslår en behovsprøvd barnetrygd, med hevede satser for dem som tjener minst. Mindretallet vil beholde barnetrygden som en universell ordning.

Høringsfristen gikk ut 30. september. Departementet er i gang med å følge opp utvalgets innstilling, og vil komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer i overføringsordningene, herunder eventuelle forslag til endringer i barnetrygden. Et viktig

bakteppe for denne vurderingen vil være at noe av det viktigste for å bekjempe barnefattigdom er å styrke yrkestilknytningen til dem med lave inntekter, samtidig som mer kortsiktige tiltak for å bedre den økonomiske situasjonen, også må vurderes. Å snevre dette inn til en opptrappingsplan for barnetrygden vil etter mitt syn skape unødige begrensninger i dette arbeidet.

Til svaret på spørsmål nummer to er det innhentet en vurdering fra arbeids- og sosialministeren, som viser til at økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) er en subsidiær og behovsprøvd ytelse som skal sikre et forsvarlig livsopphold. Kommunene skal foreta en vurdering av hva som er et forsvarlig livsopphold i det enkelte tilfellet. Hvis tjenestemottaker har barn, skal det etter gjeldende regelverk tas særlige hensyn til deres behov i disse vurderingene. Ved utmålingen av stønaden kan kommunen ta hensyn til alle inntekter.

Ifølge kommunenes rapportering gjennom KOSTRA regner flertallet av kommunene barnetrygden som inntekt ved utmåling av økonomisk stønad, mens noen kommuner holder barnetrygden utenfor. Det er også variasjoner i kommunenes veiledende satser for barns livsopphold. At kommunene behandler barnetrygden ulikt ved beregning av stønad til barnefamilier er innenfor det lokalpolitiske handlingsrommet.

Dersom kommunene skal pålegges å holde barnetrygden utenfor ved utmåling av stønad, vil det måtte reguleres i loven. Det vil innebære et brudd med prinsippet om at hva som er et forsvarlig livsopphold skal bygge på en individuell vurdering, siden det skal ses bort fra en bestemt type inntekt. Konsekvensen av å holde barnetrygden utenfor utmålingen vil bli ytterligere forsterket dersom barnetrygden økes i tråd med representantenes forslag. Det er ønskelig å opprettholde økonomisk stønad som et siste sikkerhetsnett som bygger på en individuell vurdering og hvor én krone er én krone og ikke skal vurderes forskjellig avhengig av hvordan den er tjent. Det er derfor uheldig å holde barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk stønad.

Med hilsen

Solveig Horne

